

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN VĂN THANH

ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG
ĐẤT SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP KHU VỰC
BIÊN GIỚI, HUYỆN HẠ LANG, TỈNH CAO BẰNG

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Thái Nguyên, 2016

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN VĂN THANH

**ĐÁNH GIÁ HIỆU QUẢ SỬ DỤNG
ĐẤT SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP KHU VỰC
BIÊN GIỚI, HUYỆN HẠ LANG, TỈNH CAO BẰNG**

Chuyên ngành : Quản lý đất đai

Mã số : 60 85 01 03

LUẬN VĂN THẠC SĨ QUẢN LÝ ĐẤT ĐAI

Người hướng dẫn khoa học: GS.TS ĐẶNG VĂN MINH

Thái Nguyên, 2016

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu riêng của tôi. Các số liệu, kết quả nghiên cứu nêu trong luận văn là trung thực và chưa từng được ai công bố trong bất kì công trình nào khác.

Tôi xin cam đoan rằng, mọi sự giúp đỡ cho việc thực hiện luận văn này đã được cảm ơn, các thông tin trích dẫn trong luận văn đều được chỉ rõ nguồn gốc./.

Tác giả luận văn

Nguyễn Văn Thanh

LỜI CẢM ƠN

Trong suốt quá trình học tập và thực hiện đề tài, tôi đã nhận được sự giúp đỡ tạo điều kiện thuận lợi nhất, những ý kiến đóng góp và những lời chỉ bảo quý báu của tập thể và cá nhân trong và ngoài trường đại học Nông Lâm Thái Nguyên. Đầu tiên tôi xin chân thành cảm ơn sâu sắc tới **GS.TS ĐẶNG VĂN MINH** là người trực tiếp hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt thời gian nghiên cứu đề tài và hoàn thành luận văn. Tôi xin trân trọng cảm ơn sự giúp đỡ nhiệt tình của phòng Tài nguyên và Môi trường, phòng Thống kê, phòng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, phòng Kế hoạch - Tài chính huyện Hạ Lang, bà con xã Lý Quốc, Minh Long, Cô Ngân, Quang Long và các cơ quan ban ngành khác có liên quan tạo điều kiện cho tôi thu thập số liệu, những thông tin cần thiết để thực hiện luận văn này.

Tôi xin được bày tỏ lòng cảm ơn chân thành và sâu sắc tới sự giúp đỡ tận tình, quý báu đó!

Xin trân trọng cảm ơn!

Tác giả luận văn

Nguyễn Văn Thanh

MỤC LỤC

	Trang
MỞ ĐẦU	1
1. Tính cấp thiết của đề tài	1
2. Mục tiêu của đề tài	2
3. Ý nghĩa khoa học và thực tiễn	3
CHƯƠNG 1. TỔNG QUAN TÀI LIỆU NGHIÊN CỨU.....	4
1.1. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới và Việt Nam.....	4
1.1.1. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới	4
1.1.2. Tình hình sử dụng đất nông nghiệp của Việt Nam.....	6
1.2. Nghiên cứu về hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp.....	9
1.2.1. Khái quát về hiệu quả	9
1.2.2. Hiệu quả sử dụng đất.....	9
1.2.3. Những yếu tố ảnh hưởng đến hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp	11
1.2.4. Lựa chọn các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả sử dụng đất.....	13
1.2.5. Các chỉ tiêu đánh giá hiệu quả sử dụng đất.....	13
1.3. Xu hướng sử dụng đất nông nghiệp theo hướng hàng hoá	15
1.3.1. Những xu hướng phát triển nông nghiệp trên Thế giới.....	16
1.3.2. Phương hướng phát triển nông nghiệp Việt Nam	18
1.4. Xác định các loại hình sử dụng đất bền vững.....	19
1.4.1. Loại hình sử dụng đất	19
1.4.2. Cơ sở đánh giá các loại hình sử dụng đất bền vững trong sản xuất nông nghiệp trên đất.....	19
1.5. Những nghiên cứu về hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp trên Thế giới và Việt Nam	20
1.5.1. Những nghiên cứu trên Thế giới	20
1.5.2. Những nghiên cứu ở Việt Nam	21
1.5.3. Các nghiên cứu về đất và đánh giá đất ở Cao Bằng và Hạ Lang	23
CHƯƠNG 2. NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	26
2.1. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	26
2.2. Nội dung nghiên cứu.....	26
2.2.1. Đánh giá điều kiện tự nhiên, kinh tế- xã hội của huyện Hạ Lang	26

2.2.2. Đánh tiềm năng đất đai và loại hình sử dụng đất của huyện Hạ Lang.....	26
2.2.3. Đánh giá hiệu quả và lựa chọn loại hình sử dụng đất.....	26
2.2.4. Đề xuất giải pháp phát triển các loại hình sử dụng đất tại huyện Hạ Lang.....	26
2.3. Phương pháp nghiên cứu.....	26
2.3.1. Phương pháp chọn điểm nghiên cứu.....	26
2.3.2. Phương pháp thu thập số liệu.....	27
2.3.3. Phương pháp chuyên gia.....	27
2.3.4. Phương pháp tổng hợp và xử lý số liệu.....	27
2.3.5. Phương pháp tính hiệu quả các loại hình sử dụng đất.....	28
CHƯƠNG 3. KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU.....	29
3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội huyện Hạ Lang.....	29
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	29
3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	33
3.2. Đặc điểm và hiện trạng sử dụng đất huyện Hạ Lang.....	38
3.2.1. Đặc điểm tài nguyên đất huyện Hạ Lang.....	38
3.2.2. Hiện trạng sử dụng đất của huyện.....	41
3.3. Đánh giá hiệu quả và lựa chọn loại hình sử dụng đất nông nghiệp trên địa bàn huyện.....	45
3.3.1. Hiệu quả về kinh tế.....	48
3.3.2. Hiệu quả xã hội.....	57
3.3.3. Hiệu quả môi trường.....	60
3.3.3. Đánh giá tổng hợp và lựa chọn các LUT có triển vọng.....	65
3.4. Giải pháp nâng cao hiệu quả sử dụng đất của khu vực.....	67
3.4.1. Giải pháp về nguồn lao động.....	68
3.4.2. Giải pháp về khoa học kỹ thuật và thị trường.....	68
3.4.3. Giải pháp vốn.....	70
KẾT LUẬN VÀ ĐỀ NGHỊ.....	72
1. Kết luận.....	72
2. Đề nghị.....	73
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	74

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

Kí hiệu	Tên đầy đủ
CPTG	Chi phí trung gian
DTTN	Diện tích tự nhiên
GTSX	Giá trị sản xuất
GTGT	Giá trị gia tăng
PTNT	Phát triển nông thôn
TNHH	Thu nhập hỗn hợp
TNT	Thu nhập thuần
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC BẢNG BIỂU

	Trang
Bảng 3.1: Tình hình chuyển dịch cơ cấu kinh tế huyện Hạ Lang.....	34
Bảng 3.2: Cơ cấu cây trồng chính huyện Hạ Lang	34
Bảng 3.3: Cơ cấu vật nuôi năm 2015.....	35
Bảng 3.4: Bảng thống kê dân số năm 2015.....	37
Bảng 3.5: Đặc điểm tài nguyên đất huyện Hạ Lang	38
Bảng 3.6: Hiện trạng sử dụng đất năm 2015 huyện Hạ Lang.....	41
Bảng 3.7: Các loại hình sử dụng đất nông nghiệp chính của huyện.....	45
Bảng 3.8: Các loại hình sử dụng đất nông nghiệp chính của các xã vùng biên giới	46
Bảng 3.9: Thu nhập tính thành tiền của một số loại cây trồng chính trên địa bàn các xã vùng biên huyện Hạ Lang tính trên 1 ha đất sản xuất.....	49
Bảng 3.10: Hiệu quả kinh tế các cây trồng chính của tiểu vùng 1.....	50
Bảng 3.11: Hiệu quả kinh tế của các kiểu sử dụng đất tiểu vùng 1	51
Bảng 3.12: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả kinh tế sử dụng đất nông nghiệp tại các xã vùng biên tiểu vùng 1.....	51
Bảng 3.13: Đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất nông nghiệp của các xã vùng biên (tiểu vùng 1).....	53
Bảng 3.14: Hiệu quả kinh tế các cây trồng chính của tiểu vùng 2.....	54
Bảng 3.15: Hiệu quả kinh tế của các kiểu sử dụng đất của các xã vùng biên tiểu vùng 2.....	55
Bảng 3.16: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả kinh tế sử dụng đất nông nghiệp tại các xã vùng biên tiểu vùng 2.....	55
Bảng 3.17: Đánh giá hiệu quả kinh tế các loại hình sử dụng đất nông nghiệp của các xã vùng biên (tiểu vùng 2).....	56
Bảng 3.18: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả xã hội sử dụng đất nông nghiệp của các xã vùng biên	58
Bảng 3.19: Đánh giá hiệu quả xã hội các loại hình sử dụng đất của các xã vùng biên ...	59
Bảng 3.20: Phân cấp mức độ đánh giá hiệu quả môi trường sử dụng đất.....	61
Bảng 3.21: So sánh mức sử dụng phân bón của các nông hộ với quy trình kỹ thuật.....	62
Bảng 3.22: Lượng thuốc bảo vệ thực vật thực tế sử dụng và khuyến cáo	63
Bảng 3.23: Hiệu quả môi trường của các loại hình sử dụng đất trên 2 tiểu vùng.....	64
Bảng 3.24: Đánh giá tổng hợp khả năng lựa chọn loại hình sử dụng đất trên đất sản xuất nông nghiệp ở 2 tiểu vùng của các xã vùng biên.....	65

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

Đất đai là lớp vỏ toi xộp của bề mặt trái đất được hình thành từ năm yếu tố: đá mẹ, vi sinh vật, thời gian, địa hình, khí hậu và con người. Như vậy ta có thể thấy đất đai có nguồn gốc tự nhiên. Đất đai là tài sản quốc gia vô cùng quý giá, là tư liệu sản xuất đặc biệt là thành phần quan trọng hàng đầu

Đất đai là cơ sở không gian của mọi quá trình sản xuất, là tư liệu sản xuất đặc biệt không gì thay thế được, là thành phần quan trọng của môi trường sống, là địa bàn phân bố các khu dân cư, xây dựng các công trình kinh tế, văn hóa, xã hội, an ninh quốc phòng là yếu tố cấu thành lãnh thổ của môi quốc gia. Chính vì vậy sử dụng đất một cách khoa học là hết sức cần thiết cho sự phát triển bền vững cho môi quốc gia. Ở nước ta Đảng ta đã khẳng định: Đất đai thuộc sở hữu toàn dân do Nhà nước đại diện chủ sở hữu toàn dân về đất đai và thống nhất quản lý .

Ngày nay, xã hội phát triển, dân số tăng nhanh một cách chóng mặt thì nhu cầu sử dụng đất ở là rất cao. Thêm vào đó là xã hội ngày càng phát triển theo xu hướng đô thị hóa, công nghiệp hóa, chính những hiện tượng xã hội này đã dẫn tới nhu cầu về sử dụng đất. Các hoạt động ấy đã làm cho diện tích đất nông nghiệp vốn có hạn về diện trong sử dụng đất. Ngoài ra, với quá trình đô thị hoá làm cho quỹ đất nông nghiệp ngày càng giảm, trong khi khả năng khai hoang đất mới và các loại đất khác chuyển sang đất nông nghiệp lại rất hạn chế.

Nông nghiệp là hoạt động sản xuất cơ bản nhất của loài người. Hầu hết các nước trên thế giới đều xây dựng nền kinh tế trên cơ sở phát triển nông nghiệp dựa vào khai thác tiềm năng của đất, lấy đó làm tiền đề cho việc phát triển các ngành khác. Do vậy tổ chức sử dụng nguồn tài nguyên đất một cách hợp lý, có hiệu quả theo quan điểm sinh thái và phát triển bền vững đang trở thành vấn đề toàn cầu. Mục đích của việc sử dụng đất là làm thế nào để bắt nguồn từ tư liệu có hạn này mang lại hiệu quả kinh tế, hiệu quả sinh thái, hiệu quả xã hội cao nhất, đảm bảo lợi ích trước mắt và lâu dài. Nói cách khác, mục tiêu hiện nay của loài người là phấn đấu xây dựng một nền nông nghiệp toàn diện về kinh tế, xã hội, một cách bền vững. Thực tế, trong những năm qua, đã có nhiều biện pháp nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng đất nông nghiệp như tiến hành giao quyền sử dụng ổn định cho người sử dụng đất, hoàn thiện hệ thống thủy lợi,

chuyển đổi cơ cấu cây trồng, đa dạng hoá các giống cây trồng có năng suất cao, phẩm chất tốt vào sản xuất, nhờ đó mà hiệu quả sử dụng đất tăng lên rõ rệt. Trong đó, việc thay đổi cơ cấu cây trồng, sử dụng giống mới với năng suất và chất lượng cao, áp dụng các tiến bộ khoa học kỹ thuật có ảnh hưởng rõ rệt đến hiệu quả sử dụng đất. Tuy nhiên, bên cạnh những kết quả đạt được vẫn có những hạn chế trong việc khai thác và sử dụng đất đai không hợp lý dẫn đến nhiều diện tích bị thu hẹp.

Hạ Lang là huyện vùng cao biên giới, nằm ở phía Đông Bắc tỉnh Cao Bằng. Tình hình kinh tế - xã hội của huyện đang có nhiều chuyển biến mạnh mẽ, dẫn đến nhu cầu sử dụng đất cho các ngành, các lĩnh vực kinh tế - xã hội, quốc phòng - an ninh tăng nhanh. Trong khi nguồn tài nguyên đất đai chỉ có hạn lại chưa được khai thác triệt để. Là một trong 62 huyện nghèo nhất cả nước, lấy kinh tế nông nghiệp làm chủ đạo, việc nghiên cứu sử dụng hợp lý tài nguyên đất nông nghiệp, đảm bảo phát triển đúng theo quy hoạch sử dụng đất và quy hoạch phát triển kinh tế xã hội là việc làm hết sức cần thiết. Mặt khác trong 13 xã và 1 thị trấn của huyện, có 4 xã là các xã giáp biên, lại là một trong những xã đặc biệt khó khăn nên việc đánh giá và nghiên cứu các loại hình sử dụng đất nông nghiệp để có thể đề xuất cho người dân các cây trồng mang giá trị cao về kinh tế, môi trường cũng như xã hội là việc làm hết sức cần thiết, và cấp bách.

Hiện nay khi nhìn nhận vào tình hình sử dụng đất một cách kỹ lưỡng hơn bản thân chúng ta thấy vẫn còn có quá nhiều điều bất cập trong tình hình sử dụng đất như: Sử dụng đất không đúng mục đích, đất đai để hoang hóa nhất là các xã vùng biên.....Chính vì vậy mà các nhà quản lý về đất đai cần phải có định hướng rõ ràng và có những công cụ thích hợp để thuận tiện trong công tác quản lý, để sao cho tình hình sử dụng đất đai trong tương lai sẽ đạt được hiệu quả kinh tế cao về mặt môi trường- xã hội. Để quản lý tốt thì trước tiên các nhà quản lý phải hiểu và nắm rõ về tình hình sử dụng đất của địa phương mình. Chính vì vậy em đã tiến hành thực hiện đề tài ***“Đánh giá hiệu quả sử dụng đất sản xuất nông nghiệp khu vực biên giới, huyện Hạ Lang, tỉnh Cao Bằng”***.

2. Mục tiêu của đề tài

2.1. Mục tiêu tổng quát

Đánh giá tình hình sử dụng đất các xã vùng biên giới (4 xã bao gồm Lý Quốc, Minh Long, Cô Ngân và Quang Long) khó khăn tại huyện Hạ Lang, tỉnh Cao